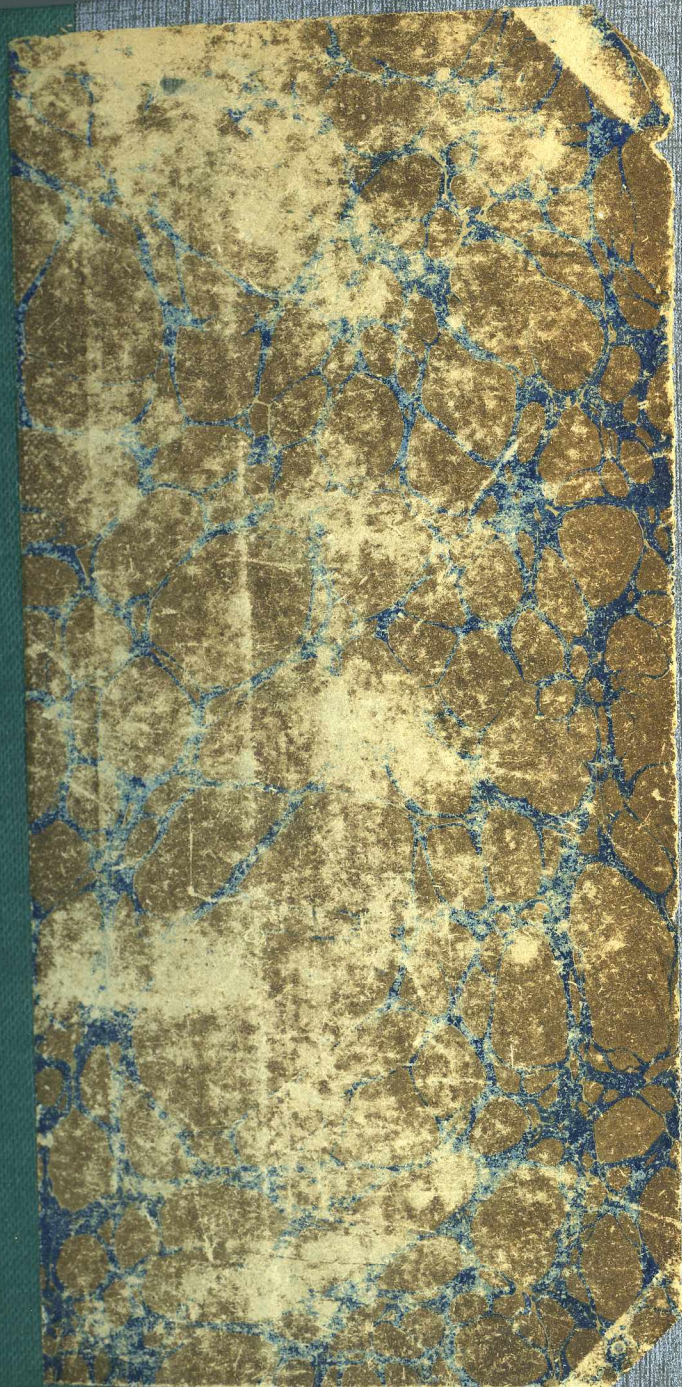

Politikai
röpiratek.

157.

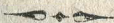
S Z Ó Z A T

157

1800

A'

HALADÁS BARÁTIHOZ.

Bene Jánostól.

4.

BUDÁN,

A MAGYAR KIRÁLYI EGYETEMNÉL

1841.

-20

NONA

HALADAR HARRISON

1880

Mély álomból a' mult század végéiben ébredezni kezdett Hazánk, Széchényi István Gróf, 's Nagy Pál hajnali hatását nem veszette buzgalmak után fel eszmélvén, vágyteljesen kitűzte a' más alkotmányos nemzetek által már meghaladt útoni előre haladás zászlóját. Hogy haladni kelletik, azt lelkipben a' legszigorúbb conservatív (maradjunkos) egyed is érzi; — mert nincs erő, melly a' világ kerék külőibe váglasson; hanem miképen haladjunk? ezen kérdés emelkedett a' haladás meleg nyomain gyarapodó köz jólétet elő mozdítani buzgolkodók kebleikben. Itt már két úton indultak hazánkiai a' közös cél felé; a' mult századok ős anyakint szülte tisztelet moha lepte régi szokásainktól nehezen válható kebleinket esmérők, nemzeti tehetetlenségünket, szegénységünket valódilag felfogók először a' köz célhoz vezethető utakat gondolák a' nemzet materialis jóléte' eszközlése, a' különböző érdekek egyesítése által megkészíteni; az előítéletek, 's hatalmasan magát kebleinkben honosította kőszirtnyí akadályú kiváltságok kiegyenlítése, 's ennek természetes kö-

vetkezése az egymáshoz közeledés, és így a' nemzetesedés lón jel-szavává a' csendesen, de biztosan haladni törekvő egy résznek; — a' másik részbeliek a' legeggyenesebb utat leghamarébb célhoz vezérlőnek hívén, a' nemzet értelmességét ébresztteni, 's a' kor szellemét izmos szárnyakra kelesztteni törekvének, erősen hívén, hogy a' köz értelmesség túl lebegend az akadályokon, mellyek gyökereit több század izmosította, 's így keletkezett hazánkban két felekezet. — De mivel a' nemzetesedés célja egy vala — e' felekezetek testvéresített érzellemmel viseltetvén egymás eránt, egy év tized alatt haladván utjaikban, öszve jöttek egy üdv-teljes öröm helyen a' nagy cél első mesgye-kövinél, a' nemzeti nyelv diadala oszlopánál; — 's ime annyi századok után a' Magyar nemzet nyelve meg szólalt, 's a' nemzeti némaság megszűnt. — Ezen nemzeti nagy nyelv keresztség sátoros ünepén ülte a Magyar a' törvényes szólás szabadsága biztosítása nagy korszakát is, az egymáshoz közeledhetést, köz jólétet, 's köz érdekét gyümölcsözőndő üdvteljes örök megváltási népjog törvényesítetett. — Mind ezek már elérte tudata örömezetre lobbantá csak haladni sóvárgó keblünket, 's lelkesíté buzgalmunkat; — minden haladás barátja keble ájtatos sohaja „csak Egyesüljünk“ vala, mert csak egyesült erő küzdhet meg az izmos akadályokkal.

„Egyesüljünk“ vala jelszava a' rokon keblűeknek, „Egyesüljünk“ vala sok Megyei Gyűlésekre öszveseregülő Nemesek zászlóin olvasható! Valójában nincs is a' képzelődés határtalanságában szebb, üdvteljesebb az egyesülés eszméjénél; a' teremtő erő az egyesülés nevendéke; egyességre inti az atya gyermekeit, a' felebaráti szeretetet tanító nagymester a' Megváltó — az által is emelte ki, 's váltotta meg

az örök setétségben lappangó emberiséget, hogy egymást szeretve egyesülni tanítá őket; Anya szent Egyházát alapítván, az egyesülés köz pontosulását, az egység kút-forrását alkotta meg, mellyből minden felé szeretet lengedező szellője kísértén az egymás eránti iszeretlenséget lemosó folyama csergedez, 's az által, hogy egyikek legyünk, akará hogy boldogok is legyünk. Még azonban némelly visszaélések 's tulságoskodások' ürügye alatt keletkezett Reformatio hazánkban is meghonosítatott, borzadva mondom, száz ezerek véribé annyi Isten képeére teremtett ember szív vére omlásában került ez! De meghozattak hazánkban az ember-vér, omlását gátló Bécsi, Linczi szerződés béke olaj ágával irott törvényeink; meghozattak ezek a' magyar cath. papság túltakozása, 's ovakodása ellenére, azon törvényesen előre bocsátott, 's a' romai catholica szent hit felett *conditio sine qua non*-kint örökdő feltétel után: *absque tamen praejudicio Romanae Cath. Religionis*; meg hozattattak az 1647. 14-dik, meg az 1794 26. törvény czikkelyek is, 's így biztositattak a' Reformata felekezet minden jogai törvényeink által, természetesen olly képen, hogy a' romai catholica hit bár mi nemű jogaiban is felyebb emelkedett maradjon minden csonkithatástúl; a' törvényhozói testület, mellynek feje Apostoli Fejedelem, mindig örökdőtt, országos allodalma alapításával testvéresített hit vallása felett a' Magyarnak, kinek országát az Alapító Sz. István Király a' Megváltó, az Anya-szent-egyházat alapító Annjának ajánlá, melly haza Védasszonyát örömmel tündökölteti a' magyar kevés pénze lapjain, 's hálát érez, hogy már *Patrona Hungariae* czimzetű pénze is találkozik, ha deák körül irattal is; a' Polgári hatalom, melly két század előtt törvényes engedékenységgel biztosított

ta a' Reformata felekezethéli jogokat, hogy a' maga vallása függetlenségét, nem kevésbbé biztosította a' bevett felekezetbeliekénél, az nagyon természetes, biztosítván másokat, magát a' biztosító biztosítatlan nem hagyván vallás dolgaibani István, László, Kálmán Királyaink még törvényesen és tisztelettel ki mondott függetlenségit a' vallásbéli dolgoknak a' világi befolyástúl megörökösítették, melly hosszú századok év sorain éldelt jogát a' catholica vallás kiszolgáltatására meghivottaknak, törvény által soha nem korlátozta a' nemzet, sőt mint fellyebb mondám, minden más felekezetbelieknek történt engedékenység előtt „absque tamen-nal“ fegyverkezte fel; mivel Regnum meum non est de hoc mundo, már István, László, Kálmán ideiben törvényeink a' papságot a' Hítdolgaiban függetleneké teszik. — Ezen függetlenségüket törvény nem korlátozza, sőt fel tartja, nem hiszem hogy törvényeinket esmerő Magyar, ki nemzetünk bölcsőjét esmérí, 's tudja hogy bennünket is csak Astricus lelkesedése, 's Sylveszter koronája emelt a' sátoros vitéz nép csoportból Nemzetté; a' ki tudja, ha nyilván megesmérni vélem együtt vonakszik is, hogy a' századok sorain Róma árnyéka alatt gyakran pihent majd mindég háborgattatott hazánk, mondom nem hiszem hogy Magyar találkozna e' honban, ki a' papságnak a' hitbéli dolgokbani függetlenségét, melly a' vallás függetlenségével egyet téssen, meg nem esmérné. —

Midőn hazánk azon szerencsés helyzetre jutott, hogy annyi véres viharok után Jogait, mellyre magát hivatalosnak érzi, nem többé vértűl párolgó karddal, nem erőszakos minden perczben ezrekre jajr hozó dúlásokkal, pusztítások által meredt emberi testekből garádsot rakva: — de — csendes békés, szeretet teljes, egyet-értés utján akarja elérni; midőn

csak egyesüljünk-egyesüljünk, 's így haladjunk mindnyájunk imádsága; — midőn már örömet érzett a' munkálkodó kebel, látván haladásunk már is bimbózó virágait: — akkor egy hatalmas szózat emelkedik a' honban, a' vegyes házasságok meg nem áldását követelő szózatja harsogja keresztül a' hont, 's harsogása oly zajos, hogy a' nemzeti sérelmek orvoslása czélszerű módjain, nép jogok tágosabb törvényes mezeje kieszközlésin, nép nevelésén, 's valahára egy büntető törvény könyv kidolgoz'sán, 's egy szóval a' nemzeti közjóléten munkálkodó elméket egészen magára vonja. — Ezen minden megye kebelében zajongást okozott áldást, 's alig ha nem egyebet? mint áldást követelő szózat, nem csak a' közjóteli figyelmeket ragadta el, de elszórta az előre haladás kiszámíthatlan kárára a' meghasonlás, 's egyenetlenség konkolyát az egymáshoz közeledni sóvárgó kebleinkben; egy mezsgye-vonalt emelt a' vallásos felekezetek között, kiknek soha eszekben nem jutott volna az áldás megadása, vagy megtagadása: — mert azon házasságok, mellyek a' keblek legszentebb érzetében a' szívben erednek, azok az égben köttetve tanítanak, a' mit pedig az Isten öszve kötött, azt ember akár áldja, akár nem áldja Szentség.

Nem hivatkozok én szent Pál Epheseusokhoz írt levelére, melly a' házasságot a' Krisztus, és anyaszentegyház közt létező egyesség jelképének mondja, mint a' pesti kalászkok szedegetője a' vegyes házasságok ünnepesítéséről szóló, valóban egyházi szempontból indulva méltánylást érdemlő munkájában említést tészen, mert nem tudnám innen a' vegyes házasságokat szentségnek esmérni; de hivatkozok a' dolog folyamára, 's magára a' sérelmesnek vallott, ádlott, közre bocsátott fő pásztori rendeletnek ér-

nép jogainak, ki hosszú pályáját avval kezdi, hogy törvényes ál-magyarázattal a' lélek meggyőződésit elnémítani, mást tenni, mást érezni kintelenit?

Az 179₁: 26. törvénybül, mellynek 15. §. azt rendeli, „ne matrimoniis mixtis impedimenta ponantur” azt megmutatni nem lehet, hogy az áldás megtagadása impedimentum lenne; mert azok folyvást köttetnek, azok megkötetése perczeit a' helybéli plébánosok jelenléttük által törvényesítik. Hol tétetik tehát itt impedimentum? — vagy ha tétetik, mért történnek oly számtalan vegyes házasságok? — Azt akadálnak venni csak nem fogjuk századunkban, hogy a' catholicus pap lelke esmérete ellenére nem dicséri, 's nem áldja, 's nem helyesli az ily házasságokat?! — Törvény könyveinkbül azt hogy a' vegyes házasságok feletti áldás adása az 1647: 14. törvény alkotása ideiben soha senki által sem követeltetett, 's azt hogy a' papság egyházi szertartásaiban egészen független a' polgári hatóságoktól, jelenleg mutogatni feleslegesnek tartom; ezt elége megmutogattuk már, adatainkat Sz. István, László, Kálmán Királyaink törvényeibül meritve nem csak újság lapjaink hasábjai, de több e' tárgyban már napfényre jött egyházi 's honni törvény szellemü értekezések is. bővebben nyilatkoztak Hazám előhaladása, 's jövődjé vagyon e' már fontosságot nyert tárgyban be szöve; azért e' tárgyban fel nem szólalnom nem lehetett; — esmérem kedves hazám haladásában buzgolkodó fiai csak emelkedésünket honnosaink emberi jogait törvényesíteni törekvő kebleit, tudván hogy minden törekedések csak a' nemzetesedés, 's köz jólét felé sóvárog; 's mivel én is csekély tehetségemet nehéz környülálásaim között is e' szent czéloknak szentelém, lelkem tiszta meggyőződésit méltánylandják. —

Hazám boldogsága lévén jelszavam, keblem el nem halgathatja érzelmeimet.

A' haladás barátjai-siker jutalmazza a' derékek fáradozásait én nem hiszem, hogy nemzeti sérelmet lássanak, 's érezzenek egy papi áldás megadása, vagy megtagadása miatt, mert nemzetünk temérdek előleges, 's rég orvoslást követlő sérelmeit egykeresztvetés megtagadásához hasonlítani nem fogják catholicus jóseink és valamint alapjában módosítást nem szenvedhető hitvallásunk fő ágozatjai lényeges részei életekkel is védelmezendik papjaink, úgy a' kor szelleméhez képest módosítandják módosítást megszenvedő külső szertartásainkat; az ajtatosságban nálunknál hátrább nem lévő őseink soha sem zúgolódának a' külső egyházi szertartások módosításai ellen, mondom, én nem hihetem, hogy a' 19-ik felvilágosodott század egy nemzete országos sérelmet találhasson minden mellék czél nélkül egy pap áldása, vagy nem áldása miatt akkor, midőn az áldás nem kiegészítő, nem lényeges része a' cselekedetnek. A' magyar nemzetét emelni, 's Európa nemzetei után haladni törekedvén, a' haladás hajnalán nem bibelődhetik, ha haladni akar oly a' nemzeti jólétre keveset hozó külső szertartásokkal, mint a' vegyes házasságok áldása megtagadása. A' magyar nagy akadályokkal kell megküzdenie, figyelmét a' nemzetnek, ki haladni akar, nem kell szét oszlatni, elvonni a' kitüzött céltúl; mert ha ma egy áldás megadása megnyerésén töltjük a' drága időt, történhető, hogy holnap egy psalmus fogja el figyelmünket, 's holnap után egy új rituale támaszt zavart, 's így mindig csak a' sekrestye körül maradandunk, pedig messze út áll előttünk. — Honfiak haladjunk!

Felette csalatkoznak azok, kik azt hiszik, hogy a' cath. papságot, mint véleményök szerinti minden

korszellem érlelte czélzat, 's indítvány ellenségit 's így az előre haladás egybentartó 's öszvefogó gátját gyengíteni, 's rontani kell, hogy haladásunk csajkjája a' gáton nyílást kapva ki köthessen a' szent cél partjainál, mert mindent tetlegesen véve a' mult-ról, 's jelenről röviden a' jövődöbe tekintve, vizsgáljuk meg csak, ily számolás nem sokszorozza e' utunk mázsányi terheit? nem békolja e' nehezen mozdítható lábainkat a' haladás zordon pályáján?

Meg kell vallanom, hogy közgyülésünk tere-meiben az idő szükségei érlelte sok leg kívánatosabb indítványok a' catholica papság által nem pártoltatnak. De miben gyökerezik minden ezen nagy bajnak oka, hogy papjaink érdeke a' mieinkel ellenkezik? minek következése a' papság egymás közti szoros egybenforrása? van ennek oka, és pedig nem alapnélküli; mind a' világi, mind az egyházi felekezett buzog honja javáért, de nem bízunk egymásban, mert nem értjük egymást; mi világiak azt hisszük, hej ha a' magyar egyháziak akarátja buzgalmunkban olvadna, minő nemzet lehetne szegény hazánkból! Ime mely eröködésünkbe kerül ezt vagy amazt a' korszellemi czélzatot meggyéinkben kivinni, országunk fő-táblájánál melly hatalmas el-lentállást talál nemzetünk kívánata' felterjesztése Püs-pökeinkben; hej csak a' papság, csak a' papság ke-beleit hathatná meg lelkületünk sugára, boldog lenne a' magyar! A' papság pedig fájdalmas tapasztalása-in építve meg vagyon gyözödve, hogy a' világiak valahány lépést tesznek előre a' haladás útján, 's erejükben izmosodnak, mind annyiszor/egy egy a' vallás függetlenségét korlátozó mezsgye követ tesznek le azon mennyei kéz ültette mező körül, mellyen csak az Alapító által meghivattottaknak engedtetik a' munkálkodás, az az nem mer a' catholicus Clerus

engedni, ha legforróbb lelke ohajtása volna is; mert fél attól hogy engedése, a' vissza élés által nem csak önnön kárára, de azon hitvallás függetlensége csonkítására is szolgáland, mellynek őrijéül kenetett. Megfelejtkezünk arról, hogy egy honn polgárai vagyunk, hiszen nem a' ruha teszi az embert, érdekünknek egynek kelletik lenni, egy is maradna ha megadnánk az Istennek a' mi az Istené, a' Királynak a' mi a' Királyé, de a' Hazának is a' mi a' Hazáé, feszült ingerültség emészti kebleinket egymás ellen, mert modom nem értjük egymást, 's félünk egymástól. —

Valamint mi világiak, úgy papjaink is megvannak győztetve a' felől: hogy haladni csak egyesült erővel lehet; azért mihelyt által látná a' papság, hogy haladásunknak nem czélja az egyházi hatalom megrontása, a' hitvallás módosítása, 's korlátozása; mihelyt tapasztalandja az Egyházi Rend, hogy a' haladással egy nyomban járó felvilágosodás nem csak hogy nem gyengítendi, hanem biztosítandja nem csak az Egyház, de minden pölgár jogait; mihelyt ezen tiszta szándékunkat megértendi, azonnal egygyé olvadand érdeke a' mienkel, 's egymást testvéreileg ölelve támogatandjuk nemzeti emelkedésünk útjában, 's egyesülten egész biztossággal haladandunk, 's nemzet leszünk. Ily egyetértéssel, 's lelkesedéssel Európa figyelmét magára vonó nemzet lehet, a' Mohácsi mezőn majd nem egészen elvérzett Magyarokból. Örömköny tölti szememet az Egyházi, 's Világiak érdeke egybenolvadása képzetével; bár örömkönyüm keresztelő vize lehetne ezen nemzetet szüendő Egyességnek!

Midőn ily szép érzetek, 's lelkesedés élteti a' haladás barátját, azon idő perczben egy törvényben sehol nem gyökerezett kereszt vetés, vagy áldás meg-

tagadása ürügye alatt, a' két felekezet között első-ratik az egyenetlenség magva, melyet oly hamar beboronált a' köz véleménynek keresztelt egynehány százak, vagy ezerek kijelentése. Tudjuk pedig: hogy a' mag csírában szokott menni, 's a' nélkül hogy csak virágot hozna is, megfárasztja a' földet. Így fárasztandja meg nemzetem figyelmét a' vegyes házasságok, haladásunk utjában gördített kérdése, melly ha törvény által parancsoltatnék is (a' mit a' magyar törvényhozó testület soha sem teend, mert bé vagyon törvényeink sark vasaiban vésvé, a' mennyei törvény korlátolatlansága' parancsa) mit nyerne a' nemzet? egy papi a' házassághoz felesleges áldást, a' vegyes házasságok felett; 's mit veszene pedig? egy Ország gyűlést, az Egyességet, 's ezzel mindent! Lehetnek olyanok is hazánkban, kik azt hiszik, hogy ha az egyháziak népszerűségeket vesztenék a' nép előtt, becsőket a' fél-műveltek előtt, hatások silánylik, 's nemzet sokat nyerend. Fájdalommal vallom meg, ily szerencsétlen logikai okoskodást már magam is gyakran hallottam. Én azt hiszem, hogy a' papot minden felvilágosodott, 's a' köz tapsal nem gondoló ember csak akkor becsülheti, ha egyházi jogai védelmében kész nem csak fergetegeket, de a' föld minden vészeit csattogó viharait rendületlenül elviselni, mért az ő kezeikbe bízott a' hitvallás sértetlen fentartása. Ily tiszta felfogású érzetekben én hálát mondok hercegi Fő Papomnak, hálát az egész egyházi Rendnek, kik tisztelve a' haza törvényeit öröködének a' catholica hit jogai felett; nem kevésbé tiszteletem tárgya azon Fő Curator, vagy Superintendens is, ki felekezete vallása' törvény engedte jogai biztosítása végett minden törvény nem tiltotta módot elkövet. Hol törvény, melly tiltaná a' magyar catholicus püspököt körlevele papjai közötti szét küldésétül? hol

törvény, melly áldást itt, vagy amott parancsolna? azért tehát, hogy a' fő pap hitvallása-beliei' terjeszthetése buzgalmában fő papi rendeltetésének lelkesen megfelel, a' setét közép századból egy közös praedálást engedő törvényt a' 19-ik században az emberiség, és haladás év szakában előidézni, ez által sok setét, 's kemény szokásainktúl menekedni törekvő nemzetem figyelmét a' köz rablásra vissza emlékeztetni, melly haladás elleni bűn legyen? ítélje meg az olvasó!

Azt kiáltják sokan, hogy hazánkban a' hosszas gyakorlat törvényt szűl, 50. évig áldván a' papok a' egyes házasságokat, most áldani megszünve törvényt szegnek; Nefelejtsük azt, hogy a' lelki esméret a' meggyöződés, és így a' vallás tárgya elidősülést nem esmér, 's ha szertartásokra egyes tartományokban eltérések történtek is, ezeket a' kath. anyaszent Egyház egyessége tekintetébül is ennek szabályaihoz vissza vezérteni kötelesség. —

Vissza térek kérdésemre, valjon melly sikerrel támadhatni meg hazánkban a' papságot, 's őket mindenjót akadályoztató gátnak tekintve, mit nyereendünk e' gát gyengítgetése által? nefelejtsük, hogy ezen Közjó gátjának keresztelt védfal oly izmos, 's egész hazában mindenfelé gyökereket bocsátott törvényeink ereje verte alapos oszlopokon vagy on öseink által építve, hogy a' vélemény zápor árasztotta folyamnak mindég ellent tud állani, ha felül múlja is olykor olykor az oly hamar apadni szokott áradás hulláma, 's zuhogva ömlik is felülre le a' mélybe, még sem renditetik az meg, apadván a' folyam izmosan ott áll sértetlen a' hol állott, 's a' mint állott; 's ha pedig megszakadna 's omlana ezen száz meg száz törvényeink építette vallási védfal, omlik minden mi vele egykori, 's így alkotmányunk is. Mi hogy egy magyarnak sem czélja, legerősebb ebbéli hitem. Kit ily meggyöződés-

sek éltetnek, azt megyéink a' vegyes házasságok tárgyában hozott egymást követő végzései a' legmélyebb aggodalomban helyheztesítik, és méltán; mert az ingerültségek lángja ha nem emészti is, mégis égetve sebesíti a' kebleket; mellynek írja sok évek sorából folydogál. De mind ezek így létele mellett is a' honfi homloka buslakodó redőit elsimíthatja azon tapasztalatokon épült biztos tudat, hogy a' Magyar kötelességének érzette mindig végzéseit a' köz jó felé irányozni, 's mihelyt látja, hogy nemzetesedési nagy céljához egyvégzésinél könnyebben, 's sikeresebben közeledhetik egy más végzés által, mindig kész volt honja javáért, nem csak végzéseket hozni, de kardot kötve megis halni; nefelejtjük azt, hogy csatázáshoz szokott vitéz eldődeink, hazánk alapítóji nem kevesebbé kimélték véreket a' hitvallásnak szentelt zászlóink alatt annak sértetlensége, 's függetlensége végett harczolva ontani, mint törvényeink feltartásáért, a' honn gyakortai vész napjaiban historiánk mutatása szerint nem egyszer az egyháziak lelkesedése tartotta egyedül fel hazánk alkotmányos jogait, 's védette az önkénytől, mert a' hazát hitvallásával testvérileg tudta 's hiszi is öszve kötve lenni. —

Nem czéлом az egyháziak' hazánkban tett érdemeket csak távolról is érdekleni, mert valamint igaz az, hogy ők a' vészek napjaiban legtöbbet teyének, úgy igaz az is, hogy a' béke éveiben többet tehetek volna. Hogy nem egyszer valának szabadságink egyedüli feltartóji, azt Pray, Kornides, Engel, Kátóna, Palma történet irataik eléggé tükrözik, 's ki ezek bár mellyikét is olvasá, osztozik abbéli meggyőződésben: hogy az egyháziak a' legsettebb századokban is gyakran megmeg gyujtották a' világosság szövetnekét, mellyet az egyenetlenség viszontagsá-

gai el el oltának; azt az 1277-ik évben tartatott Budai Zsinat IX-ik határozata is eléggé bizonyítja, melyben határozattá lön: hogy a' rettentő vad időszak által az igazság kitudására törvényesen irtóztató módon használni szokott tüzes vasat, és forró vizet megneáldják. Ezeket mind egy percnyi figyelemre méltatva lehetetlen, hogy a' hazafi keblében ne emelkedjen az egyesülési, 's egymáshoz közeledési forró vágy.

Hogy pedig ez megtörténhessen, hogy érdekünk egyé olvadhasson, hogy egyek lévén nemzet lehessünk, egymást megértve győződjünk meg, hogy valamint az egyháziak lelkekből ohajtják nemzetünk emelkedését, 's csendes törvényes haladásunkat, mert ők is honfiak, magyar polgárok: úgy nekünk sem lévén egyéb célunk; az Anyaszentegyház jogait nem csak nem sértjük, de azt védjük is, mert tudjuk, hogy Fejedelmünk is védeni esküvék azt, a' Pozsonyi király hegyen Sz. István kardjával a' világ négy része felé vágván, jeléül a' catholica hit, 's homi védelmére. Mihelyt megtestesülend bennünk ezen költsönös buzgalom, örüljön a' Magyar, mert nemzet lesz nemcsak holt betűjű deák törvényeinkben, de Európa sorában is. Ezen egyesség öröm ünnepe mentül hamarébbi elérhetése, egyedül tőlünk, haladás barátitúl függ; — tegyük meg az első honni ügyet hozandó lépésünket, ne kényszerítsük az Egyháziakat kényszerítésen túl lévő lelkiesméretek hit tanok elvei elleni cselekedetre; méltányoljuk hitvallásunk szertartásai feletti függetlenségeiket. Nem egy papi áldás megnyerhetése a' magyar ohajtása: de a' Nemzet megkeresztelése! Megáld minket az Isten mind nyájunkat; együtt énekeljük mi papjainkal: áld meg Országunkat, mi Magyar hazánkat, vezéreljed jóra a' mi Királyunkat, rontsd meg ellenségünket. Nagyobb 's veszedelmesebb ellenségünk nincs az egyenetlen-

ségnél, mert ez ön kebelünkben emészt, 's valamint az izmos, 's századok viharait kiállott tölgyet, melyet sem vész, sem villám szét nem zetskelhetett, a' kebliben emésztő szű, 's tespedő reve földre teríti, úgy a' nemzetek kebelébeni meghasonlás embert embertől mezsgyélve elpuhítja, elfonyasztja azon nemzetet, melly külső ellenségek álgyú telepei ércz torkai vész t okadó dörmögése ellen is rendithetetlen állott; mihelyt mi ezen első lépést megteendjük, minden felekezeti hitvallásaink őrijeit védendjük, jogai felett örököndünk; meglátandjuk, hogy megszűnván az egymásbani bizodalmatlanság, egy Hazának édes fiai, 's kedves testvérek leendünk, az Anyánkat Európa politicus pamlagjára emelendjük. Üdv nekünk a' célhoz!

Azon kérdés megfejtése vagyon még hátra, hogy az egyháziak, 's világiak közti egymáshoz közeledhetést, 's így nemzeti egyesülésünket meleg nyomaiban magával hozandó első lépést a' bizodalom utján mellyik rész tegye? rövid a' felelet: a' költsönös bizodalomból indulva egyszerre öleljük egyben magunkat, a' feszült aggodalmak egyben ölelése a' bizodalmat szülandi, 's ez teremtendi a' nemzetesedést alkotandó mindenható szózatot az egyesülést. Engedje a' Magyarok Istene, hogy Hazánk minden hitvallásai, jogai, 's függetlensége biztosítására Hazánk minden polgárja jogai kivivhatására, 's így nemzetünk virágzására, és Királyunk szeretetére egyek lehessünk!

Irtam Esztergomban, télutó 10-dik: 1841.

Besze János m. k.

Ügyvéd.

